

UNDERLAG: Dialog om strategin
Gruppvåldsintervention (GVI)

Skriftlig dokumentation från
Brottsförebyggande rådets dialogmöte den
14 september 2023.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Deltagare	2
Inledning	3
Diskussioner	4
<i>Rundabordssamtal 1</i>	4
<i>Rundabordssamtal 2</i>	14
Uppsamling och omhändertagande av medskick	19

Deltagare

Organisationer som deltog i samrådet:

- Brottsofferjouren
- BUFFF
- Flammans FC Malmö
- Fryshuset
- Frälsningsarmén
- Försoningsgruppen
- Hela Människan Stockholm
- Hyresgästföreningen
- Islamiska samarbetsrådet
- LP-verksamheten
- Män för jämställdhet
- Riksidrottsförbundet
- Riksorganisationen för anhöriga till våldsdödade
- Räddningsmissionen
- Samarbete för människor i sorg
- Somaliland Förening Malmö
- Svenska Basketförbundet
- Svenska Budo och kampsportsförbundet
- Sveriges Kristnad Råd / Svenska kyrkan
- Syrisk-Ortodoxa kyrkans ärkestift i Skandinavien
- Trygg rätt
- Unga Kris

Inledning

Det här är dokumentation från Brottsförebyggande rådets dialogmöte den 14 september 2023 som arrangerades av NOD (Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället).

Om strategin

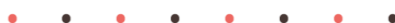
Under 2021 fick Brå tillsammans med Polismyndigheten och Kriminalvården i uppdrag av regeringen att sprida och stödja implementeringen av strategin Gruppvåldsintervention (GVI). GVI som metod utvecklades i USA under 90-talet och har i forskningen visat sig ha effekt mot skjutvapenvåld och annat grovt våld. Modellen har år 2018–2020 testats i Malmö under projektnamnet "Sluta skjut" och ska nu spridas till fler svenska städer. I Malmö har GVI blivit en del av linjeverksamheten.

En viktig del av GVI-strategin är att få hela det lokala samhället att tala med en röst och tydligt markera att det dödliga våldet inte accepteras. Därför är förankring och samverkan med civilsamhället avgörande.

Om mötet

Dagen inleddes med att Mesir Taki, handläggare på Brottsförebyggande rådet (Brå), hälsade välkomna och drog en kort beskrivning av metoden Gruppvåldsintervention (GVI) och Brå:s uppdrag inom ramen för GVI-arbetet. Därefter drog polisen Johanna M Johansson polisens ansvar. Nour Habib, grundare av organisationen Trygg Rätt, berättade om sina egna erfarenheter av gängbrottslighet och hur han lyckades lämna våldet bakom sig. Ebba Älverbrant, diakon Svenska Kyrkan, delade också med sig av erfarenheter av att som civilsamhällesaktör delta i Sluta Skjut i Malmö.

När panelsamtalet avslutats delades deltagarna in i mindre grupper för att delta i två separata rundabordsamtal med en paus emellan. Varje grupp hade minst en företrädare för det offentliga som lyssnade på samtalet och hade möjlighet att besvara frågor.

Diskussioner

Rundabordssamtal 1

Fråga 1 – Vilka förutsättningar behövs för att civilsamhället ska kunna inkluderas i GVI-arbetet?

Sammanfattning:

- För att skapa legitimitet kring GVI-strategin behövs en gemensam tro på metoden och uppföljning av befintligt arbete
- Öka kunskapen och förståelsen av civilsamhället hos det offentliga
- Deltagarna känner oro för att arbeta aktivt med en målgrupp med så stort våldskapital
- Inkludera civilsamhället i utformningen av strategier och planer, inte bara i implementeringsfasen

Många deltagare menar att det behövs en tro på att metoden fungerar för att civilsamhället ska sluta upp och engagera sig. Den byggs dels genom nära samarbete med civilsamhället, som ser mycket som polisen inte ser, dels genom stärkt tillit mellan parterna. För att skapa legitimitet för metoden krävs också effektiv uppföljning. Utan dessa komponenter riskerar misstro och desinformation spridas om metoden. Risken för det, tror deltagarna, är särskilt stor i början, innan metoden etablerats.

Flera aktörer lyfter vikten av ökad förståelse och kunskap om civilsamhället hos det offentliga, både centralt och lokalt. Det gäller både civilsamhällets logik och förutsättningar att verka, men också direkt kunskap om verksamheten. Den kan se väldigt olika ut i olika verksamheter. Detsamma gäller organisationsstruktur- och kultur. Myndigheternas inställning till civilsamhället är ofta "vad kan ni bidra med?". Svaret, menar deltagarna, är att civilsamhället bidrar med sin blotta existens genom att finnas på plats, skapa relationer, agera myndighetskontakt och bidra till trygghetskänslan i området. Många organisationer bidrar också genom att visa upp goda förebilder, se barnen och ge dem självförtroende och inte sällan möjligheten att själva agera ledare, samt stärka den fysiska och psykiska hälsan. Myndigheterna måste sluta tänka på och referera till civilsamhället som "sin förlängda arm" när civilsamhället i själva verket är fristående. För att kunna stärka sitt befintliga arbete behövs dock mer finansiering.

För att samverka mellan civilsamhället och det offentliga ska fungera krävs att det offentliga anpassar sig efter civilsamhällets förutsättningar, exempelvis när det kommer till arbetstid. Eftersom det civila samhället i hög utsträckning består av individer som arbetar ideellt kan de till exempel inte ta möten mitt på dagen, när de är på sina vanliga jobb. Det är i sig en resurs som borde tas till vara i ett samarbete. I andra fall är civilsamhället professionella aktörer med många anställda, men bidragens längd kan göra det svårt att planera långsiktigt. Därför är det viktigt att ha tålmod och förstå att arbetet att skapa relationer till civilsamhället och förtroende hos civila aktörer tar tid. För det krävs förutsättningar i form av exempelvis avsatt arbetstid hos de offentliga. Tidigare har överenskommelser varit ett sätt att stärka kontaktytorna mellan civila

och offentliga aktörer, det skulle kunna vara ett alternativ även idag. Relationen mellan det offentliga och civilsamhället måste komma bort från den maktkamp som ofta präglar dialogen och istället låta respektive aktör uppfylla sitt syfte. Att skapa långsiktighet i relationen mellan det offentliga och civilsamhället är en nyckel för framgång och skulle stärka civilsamhällets förutsättningar att delta i arbetet.

Samtidigt är det viktigt att ha i åtanke att lejonparten av arbetet med att skapa relationer med lokalsamhället då redan utförts av civilsamhällesorganisationerna och att det ofta är tack vare de goda relationerna med lokalsamhället som civilsamhället lyckas få med individer i call ins eftersom det är lättare att lita på en individ man redan känner.

Flera deltagare menar att civilsamhället också bör kunna involveras som experter snarare än bara som lokal förankring. För att det ska kunna ske måste synen på kunskap breddas – exempelvis måste egna erfarenheter också räknas. Det kräver också att civilsamhället erkänns som en jämbördig partner.

Civilsamhället skulle kunna jobba med att förstå varandras arbetsätt och marknadsföra varandras projekt. Idag är många organisationer små öar. Många ideella aktörer har heller ingen möjlighet att kalla in extra stöd när det är mycket att göra. Eftersom behoven ofta är många och stora måste man bygga kedjor och nätverk. Det gäller inte minst idag när mängden personer i behov av stöd ökar ständigt. Samtidigt finns det på grund av bidragsberoendet en inbyggd konkurrens i civilsamhället som kan vara svår att rubba. Ibland spiller den även över på verksamheten i sig, där organisationers olika arbetsätt eller metoder kan stå emot varandra.

Deltagarna lyfter också att civilsamhället ofta avkrävs utvärderingar av sin verksamhet utan att få finansiering för det. Det finns ofta en positiv syn på att utvärdera verksamheten för att kunna förstå och bidra till att öka kunskapen om vilka metoder och verktyg som fungerar. Idag ifrågasätts civilsamhällets verksamhet ofta samtidigt som ett stort ansvar läggs på civilsamhället att vara med och lösa samhällsproblem. Det offentliga bör i stället sträva efter att ta del av beprövade metoder och verktyg av civilsamhället och inkludera arbetsätten i linjeverksamheten.

Många deltagare lyfter att finansiering är ett återkommande bekymmer för organisationerna, i synnerhet att bidragen är så korta. Det behövs ordning och långsiktighet i bidragssystemen för att civilsamhället ska kunna bidra på ett effektivt sätt.

En förutsättning för att organisationerna ska vilja och kunna delta är trygghet i metoden, kunskap om hur man hanterar unga på glid och ett mått av mod. Många arbetar indirekt med målgruppen men det kan kännas läskigt att röra sig till områden utöver kärnverksamheten – delvis eftersom civilsamhällesramarna är lösa. Flera deltagare som inte arbetar direkt med målgruppen idag lyfter att de känner sig rädda för att sätta sin personliga säkerhet på spel eftersom civilsamhället inte har de rutiner och resurser som kommun, polis och kriminalvård har. Det är en fråga som aktualiserats ytterligare sedan eskaleringen av antalet skjutningar och fler oskyldiga drabbats av våldet. Det kan dessutom kännas extra utsatt eftersom man som aktör i lokalsamhället kan stöta på personer som man genom verksamheten fått kunskap om. En deltagare lyfter att man som aktör som arbetar med kriminella ofta blir misstänkliggjord och ifrågasatt, vilket motverkar det önskade effekten.

En deltagare lyfter att det ofta är socialtjänsten som har uppdraget att samverka med civilsamhället trots att det i många fall vore mer naturligt att istället använda en förvaltning som redan har etablerade relationer med det lokala civilsamhället, som fritids- eller kulturförvaltningen. Det skulle kunna systematiseras. Generellt skulle mer och bättre dialog mellan förvaltningar för att utbyta kunskap och erfarenhet underlätta samarbetet med civilsamhället. Det behövs också ett övergripande ansvar vad gäller metoder och verktyg för genomförande av olika insatser kopplade till målgruppen eftersom splittring och uppdelning mellan myndigheter skapar förvirring och kortsiktighet.

Det finns ofta en skepsis mot föreningslivet i utsatta områden. Det kan exempelvis bero på att föräldrarna inte har föreningsvana och har svårt att förstå vad föreningslivet, och i synnerhet idrotten, kan betyda för deras barn. Därför är mammor en jätteviktig målgrupp att arbeta med så att de förstår vad föreningslivet kan bidra med. Är mammorna med på tåget är ofta resten av familjen också det.

En deltagare lyfter att civilsamhället har splittrats och att varje grupp nu håller sig för sig. Därför behöver satsningar på att ena civilsamhället göras. Två förslag som uppkommer är att villkora bidrag med samarbete och att skapa mötesplatser som man som civilsamhällesorganisation måste delta i.

Engagemanget har också minskat generellt. Kunskap om vad det beror på och en satsning på bättre förutsättningar för civilsamhället är viktigt för att de ska kunna bidra. Det är också viktigt att arrangera möten på andra platser än centralt.

Ofta involveras civilsamhället för sent i en plan som redan implementeras. Det gäller även GVI. Bättre om civilsamhället får vara med och forma planen genom att involveras i behovsanalysen.

Det offentliga borde i högre grad hitta de former som fungerar och dela dem med fler aktörer. Ofta finns en god kunskap (ibland med forskningsstöd) om vad som fungerar och vad som inte fungerar.

Flera deltagare lyfter att det strukturerna hos det offentliga behöver bli enklare och tydligare för individen. Ett exempel som tas upp är att motparten ofta är otydlig för att det finns för många handläggare för olika frågor vilket gör det svårt att hitta rätt. Det tar också ofta väldigt lång tid mellan att civilsamhället tagit emot en individ för att lotsa den vidare till att den får det stöd den behöver. Det kan vara problematiskt eftersom det möjlighetsfönster som öppnats hos individen kan hinna stängas innan hjälpen nås. De byråkratiska utmaningarna blir synnerligen uppenbara när man arbetar med individer som av säkerhetsskäl inte har möjlighet att vara kvar på en plats. Ofta hänvisas man på grund av stelbenta regelverk tillbaka till sin hemkommun istället för att få stöd i en annan kommun, vilket i praktiken leder till uteblivet stöd.

Fråga 2 – Vad krävs för att civilsamhället ska kunna inkludera GVI-arbetet i sin befintliga verksamhet?

Sammanfattning:

- Civilsamhället behöver löpande information, utbildning och uppföljning om metoden
- Civilsamhällesaktörerna behöver inkluderas tidigare i implementeringsprocessen
- För att öka samhällets mobilisering krävs en fokusflyttning från förövaren till att hela samhället. Alla drabbas.

Många deltagare lyfter att civilsamhället kan göra störst skillnad i det förebyggande arbetet genom att skapa förtroende hos lokalsamhället. Det görs exempelvis genom öppna lokaler där läsläsning och sociala aktiviteter hålls. Förtroendebyggande är ett långsiktigt arbete. Det kan ta flera år innan föreningslivet fyller den funktionen. Samverkan mellan socialtjänsten och lokala föreningar skulle vara ett sätt att skapa bättre förutsättningar för civilsamhället att verka. Socialtjänsten skulle också kunna lotsa unga till föreningslivet.

Flera deltagare lyfter att civilsamhället behöver löpande information och uppföljning om metoden, till exempel utbildningar och feedback. Det gäller inte minst målgruppen och hur det offentliga fungerar och arbetar, exempelvis vilka instanser som finns och vem som gör vad.

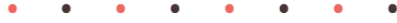
Det krävs för att skapa ägandeskap kring arbetet, och för att minska känslan av att civilsamhället bedriver myndigheternas arbete istället för att fokusera på sin egen verksamhet. Det skulle också stärka civilsamhällets förståelse om hur de kunde arbeta med GVI utan att gå på customs eller call-ins. Även om kontrollfunktioner är viktigt måste föreningarna känna att de driver arbetet på egen hand och att de har spelrum att ha egna diskussioner kring arbetet. I bästa fall skulle det också finnas ett forum för strategisk utveckling där idéer som föreningarna själva inte har möjlighet att driva kan presenteras och plockas upp av andra. Man skulle också kunna arbeta med morötter för föreningarna för att stärka viljan att delta och engagera sig.

Man måste arbeta med föräldrarna för att stärka förtroendet för myndigheterna. Det finns ofta kulturella mönster som står i vägen för föräldrarna, och i synnerhet papporna, att vara tillräckligt stöd för sina barn. Det leder till att barnen söker förebilder i andra individer i området.

Samma problematik uppstår ofta vid placeringar av barn, eftersom barnen ofta stämplas som problem och därför söker stöd från andra än vuxna. Om förväntan är att man är kriminell tenderar man uppfylla den rollen.

Många organisationer menar att det känns väldigt stort och svårt att arbeta med våld och att det kan vara skönt att i stället se på frågan utifrån respektive verksamhet. Samtidigt lyfter en deltagare frågan om varför civilsamhället ska vara med i GVI om det inte finns chans att till exempel på medel. Föreningar lever ofta på bidrag från år till år och har inte resurser att lägga på annat arbete än kärnverksamheten. Det gäller oavsett behov. Om det offentliga istället gav långsiktig finansiering hade det funnits större möjligheter att utvärdera och utveckla arbetet till gemensamma metoder som håller över tid. En annan deltagare menar att bidrag inte alltid är

svaret utan att det krävs ideellt engagemang eftersom vi alla är drabbade av våldet. Civilsamhället måste också bli bättre på att samarbeta.

Många ser det som enklare att inkludera GVI-arbetet i sin befintliga verksamhet om civilsamhället inkluderats redan i framtagandet av metoden snarare än i det här stadiet, när implementeringen är igång. Civilsamhället borde vara en självklar del av fundamentet, inte någonting som adderas i efterhand. Samarbetet borde formaliseras genom exempelvis samarbetsavtal. Det skapar tydligare struktur. Det gäller exempelvis stödet till avhoppare.

För att engagera civilsamhället kan man stärka retoriken kring problemet, i synnerhet när det kommer till hur samhället påverkas. Alla drabbas. Många vågar inte gå ut längre och väldigt många familjer och anhöriga har drabbats. Det är högre sannolikhet att människor vill mobilisera om fokus ligger på annat än bara förövaren. En deltagare menar att specifika organisationer bör lyftas fram, dels för att de ska få den plats de förtjänar, dels för att sänka tröskeln för att engagera sig. Att använda och kommunicera olika slags verksamheter och metoder kan också attrahera olika typer av människor.

Fråga 3 – Vilka erfarenheter har ni som civilsamhällesorganisationer av att arbeta med liknande målgrupper och metoder?

Sammanfattning:

- Stora delar av civilsamhället har bred erfarenhet av att arbeta med individer inom målgruppen
- Stora delar av civilsamhället har bred kunskap om och erfarenhet av att arbeta med metoder och verktyg kopplade till målgruppen
- Civilsamhället finns ofta där målgruppen finns
- Relationen mellan det lokala civilsamhället och dess offentliga motpart är ofta personbundet – för att skapa långsiktighet i relationen och minska avståndet behöver man mötas ofta
- Att arbeta med målgruppen är resurskrävande och intern samordning inom den offentliga strukturens olika verksamhetsområden skulle kunna skapa bättre förutsättningar för arbetet

Många organisationer har stor erfarenhet av att jobba med individer som har någon erfarenhet av kriminalitet, antingen genom att själva ha deltagit i kriminalitet eller genom att ha anhöriga som är kriminella. En deltagare lyfter att det är väldigt viktigt att skapa nätverk innan man börjar arbeta med målgruppen, eftersom det handlar om individer som behöver mycket stöd från olika håll. Ett exempel inom ramen för GVI-metoden är till exempel att bjuda in anhöriga i call-ins för att underlätta brytningen med den kriminella livsstilen. Samtidigt finns det då en risk att det upplevs som stort motstånd – att många är emot en. Många menar också att det är lättare att arbeta för att haka i befintlig verksamhet istället för att starta nya projekt.

En deltagare lyfter att deras erfarenhet säger att fältare och socionomer måste möta målgruppen där de finns och exempelvis säljer knark. Det gäller även på internet, att exempelvis använda sig av samma sociala medier som de unga använder. Där kan man skapa relationer och sedan bjuda in till verksamheten man bedriver. Ofta snappar civilsamhället upp brutna och nya relationer inom gängen snabbare än polisen eftersom man finns på plats. Då skulle föreningen kunna agera förmedlare av information till polis och socialtjänst om vilka man uppfattar som betydelsefulla i nätverken.

Flera deltagare lyfter att det är problematiskt att man måste vara inskriven i frivården för att delta i call-ins eftersom det oftast inte är högsta toppen i gängen som gripits utan personer som inte har tillräckligt hög status för att sprida budskapet vidare. Det vore positivt om civilsamhället kunde få skicka representanter som når dem som annars inte skulle nås.

Det finns en risk att byråkratiska processer eller sekretesslagstiftning sätter käppar i hjulet för processen att ta unga ur kriminalitet. Ett exempel på det är att civilsamhället inte får följa med på hembesök eftersom närvaron av en person med förtroende, som en imam, diakon eller rabbin, kan göra stor skillnad. Det föreslås att det skulle gå att ta sig runt med samtycke, där man som individ skulle få välja en organisation som får delta i hembesök.

En organisation hänvisar till att gruppsamtal ofta är en effektiv metod för personer som drabbats av samma trauman. Språk och brist på tolkstöd är ofta ett hinder i sådana sammanhang, men även kulturella barriärer. Därför behöver civilsamhället arbeta med bryggor,

som kulturtolkar eller personer med kunskap om att möta personer som drabbats av sorg. Många bär också på en stor skam och skuld, inte minst de vars barn är förövare. För att den gruppen ska tas om hand och våga prata behöver samhället visa större förståelse. I det fall kan civilsamhället utföra ett viktigt arbete eftersom det ofta är en lägre tröskel att vända sig till civilsamhället än till professionaliserat stöd och/eller myndigheter. En deltagare lyfter att många ur målgruppen uppfattar trosaktörer som neutrala, trots att så inte är fallet.

Flera deltagare lyfter vikten av trygga vuxna som de unga kan vända sig till. Det kan vara mentorer eller personer med förtroende i lokalsamhället. De trygga vuxna kan fungera som bryggor till både resterande civilsamhälle och till det offentliga. Många unga som vill lämna kriminaliteten skäms över vad har gjort och har svårt att tro att någon skulle vilja hjälpa dem eller släppa in dem i en gemenskap. Att familjen kan utsättas för risker kan också utgöra hinder. För att minska risken att familjen drabbas behöver det stöd och skydd man kan få som avhoppare även omfatta familjen.

En deltagare lyfter bristen på personliga relationer på SiS- och HVB-hem. Att de anställda inte får knyta kontakter utan måste hålla sig inom professionens gränser utgör hinder för individen att komma vidare. Där kan civilsamhället fylla en viktig roll, särskilt organisationer som drivs av målgruppen själv eftersom spegling kan göra det lättare att öppna sig. För att civilsamhället ska vilja hänvisa individer i behov av stöd till det offentliga krävs dock förtroende för det offentliga. Det är inte alltid fallet idag, när många exempelvis etniska organisationer lider brist på förtroende för myndigheter. Det gäller i synnerhet socialtjänsten.

Ett problem är att samarbeten mellan det lokala föreningslivet och det offentliga ofta är personbundna. För att skapa långsiktighet behövs en struktur skapas och civilsamhället måste sluta misstänkliggöras. Ett sätt att bygga förtroende och strukturer är genom att ge civilsamhället officiella uppdrag. Det är också viktigt att bygga gemensamma, gärna fysiska, arenor där man kan mötas. Det minskar avståndet mellan aktörerna.

Deltagarna lyfter att kommunerna också skulle kunna administrera och koordinera lokala nätverk avgränsade för civilsamhället. Det skulle underlätta samverkan med andra organisationer. Det offentliga kan bistå med samordning och kommunikation. De skulle också kunna uppdatera sina hemsidor med information om vilka föreningar som är aktiva, deras kontaktuppgifter och hur samverkan med andra organisationer och det offentliga ser ut. Det skulle underlätta samarbete med andra organisationer.

Flera aktörer har erfarenhet av att arbeta med frågor som rör våld och/eller missbruk, exempelvis genom stödgrupper, avhopparverksamhet och öppna mötesplatser för utsatta personer. Ofta är medarbetare med språk- och kulturkompetens väldigt värdefulla i sådant arbete, för att deltagarna ska kunna spegla sig i verksamhetsledaren. Många lyfter också behovet av att bara ha en kontaktperson som kan hålla ihop situationen och som har förtroende. Då kan man också ställa krav på individen, vilket ofta behövs för att den ska genomföra den nödvändiga förändringen. Samtidigt kräver det ofta väldigt mycket resurser att engagera ungdomen, vilket är ett omfattande arbete. Det gäller generellt när det kommer till att engagera individer i verksamhet.

En deltagare menar att de ser att förebyggande arbete längre ned i våldsspiralen fungerar bäst – exempelvis att prata om våld med en hel skolklass istället för enskilda elever. För att civilsamhällets program ska skapa förändring krävs ofta kommunal samordning och att länka

samman olika verksamheter. För att skapa effekter behöver man också se överlappningen eller korrelationen mellan arbetsområden och utifrån det kartlägga vilka aktörer som är relevanta att samverka med. Sambandet mellan drogmissbruk och kriminalitet är bara ett exempel.

Fråga 4 – Vilka erfarenheter finns av samarbete med det offentliga? Vad har fungerat bra/dåligt?

Sammanfattning:

- Många civilsamhällesaktörer samarbetar med det offentliga. Erfarenheterna är olika men otydlighet i syfte, verksamhet och relation är försvårande faktorer.
- Civilsamhället kommer alltid ha lite resurser men stor flexibilitet och det offentliga det omvända – det skapar möjligheter till samverkan
- Kopplat till GVI-strategin finns byråkratiska samverkanshinder – större flexibilitet måste skapas för att öka effekten av civilsamhällets möjlighet att arbeta med strategin
- Samverkan på mindre orter är enklare då det är färre personer involverade och det är enklare att bygga relationer

Flera deltagare har positiva erfarenheter av att samarbeta med kriminalvården, exempelvis för att återetablera ungdomar som suttit i fängelse. Flera har fått statsbidrag för att utföra uppdrag, vilket det funnits en tydlig struktur kring. Erfarenheterna av det är positiva i sådan mån att de exempelvis hjälpt till att komplettera ansökningar för att se till att civilsamhällesaktören ska kunna få bidrag. Deltagarna tror sig se ett samband med att det funnits tydliga riktlinjer från cheferna.

Samarbete med polisen har tvärtom fungerat dåligt, med otydliga direktiv uppifrån om hur samarbetet med civilsamhället ska se ut och vilka resultat som ska uppnås. Ett exempel som nämns är att polisen alltid vill att individen ska anmäla innan de sätter in några insatser. Deltagarna menar att polisen borde ha möjlighet sätta in insatser innan anmälan för att undvika att individens säkerhet sätts på spel.

Flera deltagare lyfter att det är svårt att jobba med Socialtjänsten. Som civilsamhällesaktör måste man ligga på mycket, och det tar ofta tid att hitta rätt person eller att komma framåt i en process. Deltagarna upplever också att det finns en rädsla från Socialtjänsten för att samarbeta med ungdomsorganisationer för att de är särskilt negativa mot socialtjänsten. Där är information viktigt. En annan aktör lyfter exempel på när Socialtjänsten har öppnat för samarbete med civilsamhället för att överbrygga den skepsis som ungdomen känt inför avhopparverksamhet, men sedan stängt dörren innan ungdomen övertygats helt, vilket föranlett att ungdomen slutat komma på mötena. Överlag behövs snabba åtgärder när det kommer till avhopparverksamhet för att undvika att individer ändrar sig.

När det kommer till resursbrist finns det hos civilsamhället en förståelse för att resurserna är knappa även på myndigheterna, men även en frustration över att arbetet skulle kunnat underlättas om man hänvisade till civilsamhället. I de fall det går enkelt att samverka beror det ofta på eldsjälur inne på myndigheten. Generellt sett går det också lättare om man träffas ofta eller i alla fall känner till varandra.

Flera lyfter att det är utmanande att arbeta ihop med myndigheter eftersom de bara arbetar dagtid. En aktör menar att civilsamhället alltid kommer ha lite resurser och mycket flexibilitet, och det offentliga har alltid omvända förhållanden. Man borde kunna nyttja varandra ändå – eller just därför. En deltagare poängterar att civilsamhället ofta behöver ganska små resurser för att kunna samverka.

Det offentliga lyfter att det vore bra med en samlad idébank med goda exempel på hur man samarbetar inom ramen för GVI. Det skulle kunna ge nya idéer om hur man kan göra. De lyfter också att det kan finnas utmaningar inom organisationerna som sätter hinder för - alternativt omöjliggör samverkan med civilsamhället.

Vissa deltagare har erfarenhet av att samverka genom att bli utförare av verksamhet, exempelvis avhopparverksamhet. Det har ofta fungerat väl, men ibland har byråkratiska utmaningar och/eller metoden stått i vägen för civilsamhället att kunna göra ett så bra jobb som de skulle kunna ha gjort. Det gäller exempelvis möten som måste ske under sekretess och som civilsamhället därför utestängs ifrån. Många upplever att de hade kunnat göra mer och arbeta mer proaktivt om information kunde delas på ett mer effektivt sätt. Många av de utmaningarna, menar deltagarna, kommer ur att metoden utvecklades i USA, där relationen mellan staten och civilsamhället ser helt annorlunda ut. I Sverige litar man på att systemet fungerar och det gör både civilsamhället och det offentliga oflexibla i de fall systemet inte räcker till.

Flera deltagare lyfter att det är enklare att samverka på mindre orter eftersom det är lättare att bygga relationer och förtroende när det är färre personer inblandade.

Det är viktigt att det finns en försiktighet när man etablerar kontakt med civilsamhället så att samarbetet blir hållbart i längden. Civilsamhällesaktörer måste också ges olika roller för att undvika att alla gör allt. Detta sker automatiskt om arbetet med GVI sker inom ramen för den ordinarie verksamheten.

Rundabordssamtal 2

Fråga 1 – Vad kan civilsamhället göra i relation till GVI-strategin?

- *Utvärdering av egen verksamhet – vad gör man redan?*
- *Hur kan man göra störst skillnad för implementeringen av strategin?*
- *Samarbete med andra organisationer*

Sammanfattning:

- Många civilsamhällesaktörer arbetar redan i verksamhet som kan kopplas till målgruppen
- Samarbetet inom civilsamhället kan stärkas – viktigt att beakta respektive organisations verksamhet och låta den utvecklas
- Bli bättre på att rekrytera, involvera och engagera nya målgrupper

Flera organisationer lyfter den verksamhet de redan bedriver som en del i att bemöta problemet. Många organisationer möter unga tidigt i relationsbyggande ålder genom exempelvis läger och mötesplatser, där man ofta arbetar med känslor och låter deltagarna dela med sig av tankar. Det hjälper barn och unga som bär på mycket med som inte har andra att prata med. Vissa har även verksamhet för vuxna, som i sig kan fungera som avstigmatiserande. Civilsamhället kan bli ännu bättre på att söka upp och återkoppla med nya målgrupper och även unga som slutat delta i verksamhet eller slutat komma till mötesplatser för att de hamnat på fel bana.

Civilsamhället kan bli bättre på att samarbeta och se styrkorna i att olika organisationer specialiserar sig på olika områden och det i sig är ett stort värde. Det gäller både organisationer inom samma verksamhetsområde och inom olika geografiska områden. Idag finns det ofta en stor rädsla hos mindre organisationer att de ska ätas upp av större organisationer om de ingår samarbeten. För att stärka samverkan borde man etablera nytänkande samarbeten och låta föreningar spela olika roller: vissa kan stötta i att utveckla strategin strategiskt, andra genom att arbeta med målgruppen lokalt. En nationell kontaktperson hade skapat tydlighet.

Hos många organisationer finns en rädsla för att samarbeta med det offentliga, inte minst polisen, eftersom man lätt riskerar att blandas ihop med dem. Civilsamhället måste arbeta för att behålla sin trovärdighet och neutralitet trots samverkan. Det görs bäst genom att agera brygga och kunna vara rak mot både det offentliga och mot målgruppen – inte genom att lägga sig platt för det offentliga.

För att målgruppen ska ha större möjlighet att spegla sig och våga öppna upp måste organisationer börja rekrytera medlemmar, ledare och volontärer bredare.

Deltagarnas erfarenhet är att arbetet blir betydligt lättare att nå in till målgruppen om man har möjlighet att prata utifrån ett "vi-perspektiv".

De organisationer som har större resurser och verkar nationellt bör inkludera målgruppen och de lokala föreningarna i att utvärdera arbetet för att samla data och utveckla nya metoder – inte

minst för att nå fler och nya målgrupper. Det kan skapa bättre insatser på sikt utan att generera för tunga lass för mindre organisationer.

Civilsamhället måste stärka tron på GVI-strategin. Förtroendet kan stärkas av att GVI-arbetet bygger på befintligt arbete. För att stärka förankringen lokalt bör man också använda de lokala möjligheterna. På vissa platser kan det vara starka förutsättningar att samverka med näringslivet. På andra platser, exempelvis mindre orter där kontaktvägarna ofta är kortare och byråkratin mindre påtaglig, kan det vara att samverka direkt med kommunen. Förslag läggs också fram om att skapa en certifiering för social hållbarhet för att stärka önskan att vilja delta och öka förståelsen för vilket arbete som utförs. Det skulle exempelvis kunna vara lämpligt i nationella idrottsförbund vars lokala föreningar har olika fokus: vissa fokuserar mest tävling och andra arbetar mer aktivt med inkluderingsarbete.

En viktig del av GVI-arbetet är den personliga approachen som är bättre på att avskräcka individer från att fortsätta. Det kräver ofta anhörigas medverkan. Civilsamhället kan bli ännu bättre på att stötta de anhöriga genom den processen. Om en organisation exempelvis har stöttat anhöriga att våga dela sina historier under call-ins måste de också vara beredda att omhänderta de känslor som kan uppstå i efterhand. Omsorgen kan bli en slags motståndshandling – en reparativ cirkel.

Civilsamhället borde också bli bättre generellt på att arbeta med försoning eftersom straffen som utdelas inte fångar upp den skuld som många intagna känner. Försoningsarbete används redan idag i fängelser i Nya Zeeland och Australien och vissa städer i USA, där längden på straffen kan påverkas av din inställning till skuld. Syftet är att ta ansvar för skadorna, men det har en återfallsförebyggande effekt.

Fråga 2 – Vad kan det offentliga göra i relation till GVI-strategin?

- Resurser som det civila samhället inte tar
- Vilka offentliga aktörer behöver involveras?

Sammanfattning:

- Inventera och öka kunskapen om vilka organisationer som finns i den lokala kontexten
- Bjud in relevanta civilsamhällesaktörer från start
- Öka kunskapen om GVI-strategin hos civilsamhället

Det offentliga kan arbeta för att inkludera resurser för att utvärdera civilsamhällets verksamhet från början. Deltagarna lyfter att det är viktigt att man inte bygger separata strukturer från början utan att GVI-arbetet inkluderas i linjearbetet. Ofta kan civilsamhällets arbete användas av det offentliga när det utvärderats med positiva resultat.

Det är viktigt att bjuda in en bredd av organisationer – inte minst personer som själv tillhör målgruppen och trossamfund som ofta har stor respekt hos målgruppen. Dessa och resterande civilsamhällesorganisationer måste bjudas in från start, efter en inventering av vilka relevanta organisationer som verkar på platsen och vad de behöver. Flera deltagare hade aldrig hört talas om GVI innan samrådet. Det är en indikation på att kännedomen inom civilsamhället behöver stärkas.

Många ur målgruppen hamnar på SiS-hem som inte är anpassade för att möta unga som begått väldigt grov brottslighet och personalen har ofta inte förmåga att hantera unga med så stort våldskapital. Många av de ungdomar som suttit på SiS-hem har upplevt mycket av våld under tiden på hemmet, och våld normaliseras ofta under tillvaron på SiS-hem. Det gäller ibland även LVU.

Myndigheterna behöver etablera långsiktig samverkan sinsemellan och med civilsamhället. Samverkan behöver bestå även om det grövsta våldet lägger sig för att undvika att liknande situationer uppstår. I de fall det inte fungerar måste man utreda varför det inte fungerar, för civilsamhället har kontakt med ungdomarna – det har ofta inte myndigheterna. Det offentliga måste bli bättre på att vända sig till civilsamhället. Det är också viktigt att skapa gemensamma platser. Samtidigt lider civilsamhällesaktörer ofta brist på tid vilket gör vikten av att bjuda in rätt aktörer än tyngre. Annars riskerar samverkan skapa stress för civilsamhället.

Det offentliga måste ansvara för att förankra arbetet lokalt, som måste ske parallellt med implementeringen eftersom det lätt kan uppstå motkampanjer med desinformation. Det kan till exempel ske genom kampanjer på sociala medier. Det offentliga kan också bidra genom att engagera lokalpolitiker. De är ute och träffar folk och har ofta viktiga perspektiv. Engagerade politiker stärker ofta civilsamhällets önskan att delta i arbete.

För att civilsamhället ska kunna göra ett fungerande jobb behöver det offentliga också bidra med mer och bättre anpassad information om GVI, inte minst för att förstärka budskapet om att många behöver delta. Det gäller exempelvis var i landet metoden används. De behöver också tydliggöra vilka behov de har och vad de söker hos civilsamhället. Civilsamhället behöver ofta känna att de får ut någonting av att delta i ett projekt.

Finansieringen av civilsamhället kan ses över och göras mer långsiktig. För att kunna arbeta långsiktigt och undvika konkurrens mellan föreningar behöver fler föreningar längre bidrag. Annars är risken att värdefull verksamhet utesluts ur arbetet. Det offentliga skulle också kunna bidra med ekonomiska resurser till specifika insatser, exempelvis ungdomsledare eller eldsjälar som ofta lägger ned väldigt många timmar ideellt arbete, inte minst inom organisationerna för att förändra strukturer och arbetsätt. Praktiskt skulle de också kunna bidra med exempelvis lokaler.

Det offentliga måste se till att stödet till avhoppare existerar och är tillräckligt tryggt för att personer ska vilja använda det.

Fråga 3 – Vad kan parterna göra tillsammans för att utveckla strategin?

- *Nätverk för samverkan?*

Sammanfattning:

- Det offentliga måste ta ansvar för att utbilda civilsamhället om GVI-strategin
- Fortsatt dialog och samverkan kring strategin mellan parterna för att komma framåt

För att GVI ska kunna implementeras behövs administrativt stöd och ett tydligt ansvarstagande från det offentliga när det kommer till utbildning. De delar av civilsamhället som genomgått utbildning skulle kunna certifieras för att bli talespersoner för metoden och därmed öka förtroende för metoden hos civilsamhället.

Man skulle använda sig av IOP:er mer.

Deltagarna menar att alla måste arbeta för att ge individen tid att förändras och en tydlig roll i samhället. Ett nytt sammanhang med nya normer där man känner sig behövd är viktigt för att kunna bryta med tidigare vanor.

Se över vem som bjuds in till samverkan och använd det lokala näringslivet mer. Fastighetsbolag är ett exempel – de arbetar ofta mycket med utvecklingsarbete. Näringslivet skulle också kunna bidra med praktikplatser under utslussning.

Medan civilsamhället har förtroende och kan förmedla information behöver de också information om metoden från det offentliga. Genom att föra dialog kan alla parter komma framåt. Det behöver byggas långsiktiga relationer mellan civilsamhälle och det offentliga och finnas samverkan hela vägen genom implementeringen – gärna genom korta kontaktvägar, exempelvis att lokalpolis kan skicka ut information till och genom föreningar. Samarbetet bör även inkludera skola och fritids.

För att underlätta civilsamhällets spridning av metoden borde det offentliga ta fram broschyrer om vilken hjälp som erbjuds, vilka aktörer som är inblandade och vad aktörerna gör.

Båda parter kan arbeta för att motverka ryktesspridning genom att sprida uppföljningen av strategin och hänvisa till fakta.

Uppsamling och omhändertagande av medskick

Efter gruppdiskussionernas slut återsamlades deltagarna för en gemensam avslutning. Varje grupp utsåg en representant som kort berättade vad som diskuterats.

Därefter meddelade Mesir Taki att anteckningarna från gruppdiskussionerna sammanställs till dokumentation som skickas ut till alla deltagare.

Deltagarna tackades för sitt engagemang och medskick under dialogmötet.

Mötet avslutades med gemensam lunch, där deltagarna fick möjlighet att knyta kontakter under informella former.

Underlaget är framtaget av NOD:s kansli på uppdrag
av Brå.

För frågor om underlaget, kontakta
info@nodsverige.se

